

2 Korin

Nəkwəkwə yame ror kiraru kin yame Pol rimirai ramvən kimi niməhuak apa Korin

Nəgkiarien kwakwə kape nəkwəkwə e 2 Korin

?Pa rimirai nəkwəkwə e? Aposol Pol rimirai nəkwəkwə e.

?Rimirai ramvən kimi nipa? Rimirai ramvən kimi nəməhuak minə apa Korin, mine nəməhuak minə apa provins a Akaea.

?Nimraghien rimnhawor pən iran mine ye nipig rimirai? Pol ruirai ta nəkwəkwə kisisər mher-pən kin kimi niməhuak apa Korin. In e nəkwəkwə yame ror kuas kin. Mərig nəkwəkwə yame ror kirikianə kin, mine nəkwəkwə yame ror kisisər kin, iriu kirarkək; keinein mə iriu pukaa. ?Kwərəmətət ta uə? Nəkwəkwə yame ror kiraru kin, kamni kimə 1 Korin. Kini nəkwəkwə a raməgkiar skai kimi əriə, mə tukrini-əhu norien has minə kapəriə, kini in ramhajoun min əriə kin narimnar pisin minə tiksın. Iriə khapsaah ye niməhuak kasəri-pən nərigien kape Pol yame rimirai ye nəkwəkwə e 1 Korin. Mərig iriə minə tiksın aikin, kamhani mə Pol, pəh nien mə in yemehua kirik; kini ripəh nəmhenien mə in tukrəvhag kimi əriə. Kini iriə kamhani mə in ramor əmə wok kafan tuk nivəhyen mane.

?Rimirai nəkwəkwə e tuk naha? Pol rimirai nəkwəkwə e mamhajoun mə in aposol kirik, kini Kughen rimiwəhsi-pən wok e kimin, kini ratuatuk əmə mə in tukrəwhaag məkneikin kimi əriə. Kini in mörkeikei mə tukrini-əhu nəmhajoun eikuə yamə mine kasarə apa Korin. Kini mamaiyoh nəməhuak minə Korin mə tuksasitu mhavəhsi-pən mane kirik yame tukrasitu kin ye niməhuak apa Jerusalem məvigin narmamə meinai sweiwei ramuh əriə.

Pol ramokrən huvə irəriə

1 ¹ Yo Pol, yame Kughen rimirpen yo mə yo aposol kirik kape Yesu Kristo, yakarərai nəkwəkwə e kimru piautawə Timoti. Nəkwəkwə e raurə kimi əmiə, niməhuak kape Kughen apa Korin

mine narmamə minə fam kape Kughen apa Provins a Akaea. ²Pəh Kughen Rimtawə mine Yesu Kristo Yermaru kapətawə, tukwautə-pre kin nihuvəyen mine nəmərinyen kimi əmiə.

Kughen raməgkiar vivi kimi narmamə yamə mine kisarə ye nipig əutən

³Pəh khani vi vi Kughen e in Rim Yermaru kapətawə Yesu Kristo. In Tatə yame rikin rehuə tuk narmamə, mine In Kughen yame in nuknei norien kape nəgkiar-vivi-yen kimi narmamə.^a ⁴In raməgkiar vi vi kimi ətawə ye nipig əutən minə fam kapətawə, mə kitawə tukharkun nəgkiar-vivi-yen kimi narmamə ye nipig əutən pisin pisin minə yamə mine kamharəpikin. Kitawə tuksəgkiar vi vi kimi əriə rəmhen kin yame Kughen In ramor kimi ətawə. ⁵Nəmhəyen yame Kristo rimnərig, nəmhəyen kirikianə yame kitawə kasərig ai taktəkun. Kini ye norien kirikianə əmə min, kitawə kasofugin-pən ye Kristo, Kughen raməgkiar vi vi kimi ətawə, kini norien a ramehuə mamvən min tuk narmamə.^b ⁶Nipig kimawə yaksərig nəmhəyen ramuə tuk əmawə nipig yakamhani-ərhav nəvsaoyen huvə, kini nəvsaoyen huvə a rafəhsi-haktə nərigien kapəmiə mavəh miragh əmiə. Nipig Kughen raməgkiar vi vi kimi əmawə, ramor mə kimawə jakharkun nəgkiar vi viyen kimi əmiə. Kwənkwaī norien a ramkuə ye nimraghien kapətawə, kini nipig nakasarə ye nipig əutən rəmhen əmə kin yame kimawə yimnisarə iran, ramasitu irəmiə mə takamharpin əmə ye nərə-tim-timien. ⁷Kimawə yaksərhə-pən tim tim nərigien kapəməwə ye Kughen mə kimiə taksərer tim tim. Meinai kitawə fam kisarə əmə ye narəyen kirikianə, kimiə taksarə ye nəmhəyen rəmhen kin yame kimawə yakasarə iran. Kini Kughen raməgkiar vi vi kimi əmiə rəmhen kin yame raməgkiar vi vi kimi əmawə.

⁸Piak minə mine nowinik minə, yaksorkeikei mə takharkun huvə nipig əutən yamə minə yimnisarə iran apa provins a Tarki. Nahasien ehə minə kimnhauə tuk əmawə, rapita nəsaninien kapəməwə, mamor rikimawə raməsik mə to yakhapəh nhamraghien.^c ⁹Nəfrakisien, kimawə yimisərig mə kineighan-pən ta kin əmawə mə jakhamhə. Mərig nipig əutən minə a kimnhauə mə jakhapəh nisətəgtə-atukien irəməwə, mə jaksətəgtə əmə ye Kughen yame ramor narmamə yamə mine kimnhamhə khamragh min. ¹⁰Ipakə əmə yakhamhə, mərig Kughen rimivəh miragh əmawə. In rirkun nivəhsi-tayen nipig əutən minə a tuk əmawə. Kini yakasərhə-pən nərigien kapəməwə iran mə tukrivəhsi-ta nipig əutən minə a tuk əmawə.^d ¹¹Kini In mamor əfrakis məknakin nipig naksəhuak tuk əmawə. Narmamə khapsaah tuksəgnəgin Kughen tuk narimnar huvə yamə mine In ramor kimi əmawə, meinai kimiə nakhəpsaah nakasəhuak tuk əmawə.

^a 1:3 Rom 15:5 ^b 1:5 Sam 34:19 ^c 1:8 Wok 19:23; 1 Kor 15:32 ^d 1:10 2 Tim 4:18

**Narmamə kimnhani hah Pol, mərig in ramni-
ərhav mə kafan norien rhuwə**

¹² Nar kirik yame rikimawə ramagien tukun. Ye norien yame yakasor kimi narmamə apnapig minə ye tokrei tanə, mine kimi əmiə, yakasor ye swatuk yame Kughen ramhajoun. Norien kapəməwə ratuatuk əmə, maməmir əmə ikin rakhak ikin. Kini taktəkun e, ye nərigien kapəməwə, yakasərig mə yakhapəh nisorien nar kirik yame rahas. Pəh nien mə norien kapəməwə ratuatuk məknakin meinai yakhavəh nirkunien kape narmamə, mərig mə Kughen ramasitu irəməwə yerkin agien. ¹³⁻¹⁴ Yakamhani məkneikin meinai yimnhapəh nharai-pəniən nəgkiarien kirik yame riskai tuk nəvhekinien uə tuk nirkunien nipran. Taktəkun ai nakwənharkun kəskəh nərigien kapəməwə, mərig yakorkeikei mə takhauə mharkun fam. Kini ye norien a, ye nipig Yesu Yermaru tukruə min iran, kimiə taksagien tuk əməwə rəmhen kin yame kimawə jaksagien tuk əmiə.^e

Pol rimnarar ye nərigien kafan tuk nəriwəkien kafan

¹⁵⁻¹⁶ Yakharkun mə rikimiə ragien tuk əməwə, rikik rimnaməsik mə nipig yakmavən Masedonia, jakəkupən murə məm əmiə, kini nipig yakamtərhav Masedonia, rikik rimnaməsik mə jakrerig-pre min məm əmiə. Ror məkneikin mə takhavəh nihuvəyen mikiraru. Kini ai, rikik rimnaməsik mə taksasitu irak misher-pən kin yo apa ye provins a Judia.^f ¹⁷ Apa kupan, yakmə jakurə məm əmiə. Kini ai yimnarar ye nərigien kafak ye nikarin kape nəriwəkien kafak. ?Kini nakhamə ta mə yakaməgkiar apnapig əmə ye nəriwəkien kafak uə? Nikam. Nərigien kafak ripəh nisi-pəniən tuk norien kape tokrei tanə, rəmhen kin yame narmamə kaseighan kin nar kirik mamhani hah min ye nipig kirikianə. ¹⁸ Kughen raməfrakis nipig m-fam; kini yakamhakwasig kin norien kafan nipig yaksəgkiar kimi əmiə. Yakhapəh nisorpirh-pirh-ien nəgkiarien mir e “Əwəh” mine “Nikam” ye nipig kirikianə. ¹⁹ Kimasir Saelas^g mine Timoti yimirhurə mirhini-ərhav-pre Ji Kughen e Yesu Kristo tuk əmiə, kini In to ripəh niniyen “Əwəh” mine “Nikam” ye nipig kirikianə. Nikam. Nipig mifam, nəgkiarien kafan kirikianə əmə.^h ²⁰ Ror məkneikin meinai nar apnapig Kughen rimini promes kuvhuun, iriə kimnhauə misor nəfrakisien kin ye Yesu Kristo. Kini kitawə kamhavəh-si haktə nhag Kughen mhani-pən tukun mhamə, “Amen. Əwəh.”ⁱ ²¹ Kughen əmə ramor əməwə yaksərer tim tim ye Kristo kitawə-m kimiə. In rimirpen ətawə, ²² kini mivəh-si pə Nanmin kafan yerkitawə mamor nimtətien ye nimraghien

^e 1:14 2 Kor 5:12; Fil 2:16 ^f 1:16 1 Kor 16:5-6 ^g 1:19 Saelas, nhag pisin kirik e “Silvanus.” ^h 1:19 Wok 18:5 ⁱ 1:20 Rev 3:14

kapətawə mə In, kafan e kitawə. Kini taktəkun ai, kitawə kwənharkun mə kafan promes minə tukhauə misor nəfrakisien kin tuk nīpig kirik ye nimraghien kapətawə.^j

²³ Kini yakvəh kwəsu ye nhag Kughen mə yimnapəh nīrerig-pre-min-ien Korin məm əmiə meinai to yakpiurə, mīpiəgkiar skai pre kimi əmiə, kini moriah əmiə. ²⁴ Pəh nien mə yaksarkut tuk nehuəyen irəmiə mə jakhavəhsi-pre əmə nəgkiarīen kimiə əmiə mə taksəri-pən, məriɡ kimiə nakwəsərer tīmtim ta ye nhatətəyen kapəmiə. Kini kasor wok kwis kitawə-m kimiə mə rikimiə tukragien.^k

2 ¹ Ror məkneikin mə yaknəriɡ ta mə jakpəh nurə-minien mægkiar skai pre kimi əmiə, mor rikimiə rəmhə.^l ² Kini, tukmə yakor rikimiə rəmhə, ?pa irəmiə tukror rikik ragien? Kīrkək, meinai yimnor rikimiə m-fam rəmhə. ³ Ror pən, yimirai nəkwəkwə kirik mher-pre kin, mə jakwəhsi-haktə nəriɡien kin kapəmiə. Yakpəh norkeikeiyeen mə tukmə yakurə məm əmiə, rikik rarkwao tuk norien kapəmiə yamə mine khapəh nisəmhenien. Məriɡ norien kapəmiə tukraməkeikei mor rikik ragien. Kini tukmə rikik ragien, kitawə fam rikitawə tukragien. ⁴ Nīpig yimirai nəkwəkwə a mher-pre kin kimi əmiə, rikik rəpou pik tuk əmiə, kini rikik rarkwopir, nehe nimirik rimnaiyu tuk əmiə. Məriɡ yimipəh nīraiyeen nəkwəkwə a mə jakor rikimiə rəpou; məriɡ yimirai mə takharkun mə norkeikeiyeen kafak rehuə tuk əmiə.^m

Takhapəh nisarpinien tai təvhagə has

⁵ Yakpəh norkeikeiyeen mə jakaməkeikei mægkiar skai pre kimi əmiə. Məriɡ yakorkeikei mə jakni mə yermamə yame rimnor nahasien,ⁿ pəh nien mə rimnor yo pisin əmə yakaməriɡ rahas tukun, məriɡ rimnor ətawə fam kisəriɡ rahas tukun. ⁶ Narpinien yame kimiə khapsaah nimnhavəhsi-pən ta kimin nəmhen. ⁷ Məriɡ taktəkun ai, takasəkeikei misərukin kafan norien has kini misəgkiar vi vi kimin tamə rikin rəpou pik kini rapəh nhatətəyen kafan. ⁸ Yakamni-pre skai tuk əmiə mə takhavən misor rhuvə pən kimin mə in tukrirkun mə kimiə naksorkeikei in. ⁹ Yimirai nəkwəkwə a mher-pre kin kimi əmiə mə jakəm-ru mə ?taksor nəkwak ye narimnar fam, uə nikam?^o ¹⁰ Tukmə kimiə nakwəsərukin norien has kape yermamə kirik, yo min jakərukin kafan norien has. Kini tukmə kwən a rimnor rahas pə kimi yo rəmhen mə jakor mīrhuvə tuk əmru minə, məriɡ Kristo rirkun mə yakwor rhuvə ta tuk əmru minə mə jakwasitu

^j 1:22 2 Kor 5:5; Efes 1:13-14 ^k 1:24 1 Pita 5:3 ^l 2:1 1 Kor 4:21 ^m 2:4 Wok 20:31

ⁿ 2:5 Yeməhuak kirik irəriə rimnor apnapig nar, mikir-ta piraovin vi kape rimni. Kini Pol rimini-pən tuk əriə mə tukhawəsi-pən narpinien kimin in ye 1 Kor 5:1-5. ^o 2:9 Pol rimə tukrirkun ru mə kwəsəri-pən nəgkiarīen kafan misher-ye rhav əfrakis kin kwən a yame rikir-ta piahuaru kape rimni, uə nikam.

irəmiə ¹¹ mə Setan tukripəh nəwhaiyen kwhen kapətawə, meinai kitawə kwənharkun ta kafan nərigien tuk norien nahasien.^p

Narmamə yamə mine kamhani ərhav nəvsaoyen huvə

¹² Nipig yimavən apa Troas tuk nini-ərhavyen nəvsaoyen kape Kristo, yimnəm mə Yesu Yermaru rimnəhitə ye kwəruə kirik kimi yo.^q ¹³ Mərig nəmərinyen rirkək irak meinai yimipəh nəmien piak Taetas aikin. Kini yimnaowiə kin nəmə Troas mitərhav mivən Masedonia mamarhakin in.^r

¹⁴ Pəh khani vi vi Kughen yame ramofugxn ətawə kasərer ye nimri narmamə ikin min fam, rəmhen kin yame king ramapita tikmir minə kafan, mamərip əriə ye nimri namramə mifam. Mərig Kughen ramərip ətawə ye nimri narmamə mə tukhani-ərhav nəgkiarien kafan, rəmhen kin yame senta ramənaah ikin minə fam. ¹⁵⁻¹⁶ Ye nimri Kughen, kimawə yaksəmhen kin senta yame raməpnah narmamə, meinai kimawə yakamhavəh Yesu Kristo mamhavən kimi narmamə m-fam. Narmamə yamə mine kishatətə iran, kharkun mə senta e rapien huvə, kini Kughen ravəh miragh əriə. Mərig narmamə tiksın, kasərig nəmiəv senta a rapien kin nimhəyen, ramhajoun mə Kughen tukror narpinien kimi əriə.

Wok e rehuə pik, yermamə kirik ripəh nəmhenien mə to ror infamien iran.^s ¹⁷ Kimawə yakhapəh nisəmhenien kin narmamə tiksın yame iriə khapsaah kamhani ərhav nəgkiarien kape Kughen tuk nivəh-əməyen mane. Nikam. Kughen rimnher-pə kin əmawə, kini kimawə yakasofugin-pən ye Kristo, mhani-ərhav nəvsaoyen huvə. Kini ye nimri Kughen, nəgkiarien kapəməwə ramsi-pən yerkimawə m-fam.

Kughen rimirpen-pən nar vi kirik kimi narmamə

3 ¹ Tukmə ror kimiə nakhamə kimawə yakamhavəhsi-haktə atuk əmawə ye nimrimə, mərig nikam. Tukmə yepsipis minə kamhauə iməmiə ikin, tukasəkeikei mhavəh leta yame kimirai tuk nini-ərhavyen norien kapəriə kimi əmiə. Uə nipig tukmə khatərhav, tukasəkeikei mhavəh leta yame kimiə takharai yame tukshen-hen narmamə kin, pəh tukirkun əriə. Mərig kimawə yakhapəh nhavəhyen leta kirik məknakin, meinai^t ² kimiə naksəmhen kin leta yame ramor əpu wok kapəməwə. Leta e kimirai-pən yerkimawə, yame narmamə m-fam kasəvhuekin mharkun nipran.^u ³ Nimraghien kapəmiə ramhajoun mə kimiə naksəmhen kin leta kirik yame Kristo rimirai kini narmamə kasəvheikin. Kimiə kwənkwaı wok kapəməwə. Kimiə naksəmhen kin leta yame Nanmin kape Kughen rimirai. Mərig pəh nien mə rimirəh pen mirai-pən ye nəkwəkwə; mərig rimirai yerki yermamə.^v

^p 2:11 Luk 22:31 ^q 2:12 Wok 14:27; 1 Kor 16:9 ^r 2:13 Wok 20:1 ^s 2:16 Luk 2:34;
2 Kor 3:5-6 ^t 3:1 Wok 18:27; 2 Kor 5:12 ^u 3:2 1 Kor 9:2 ^v 3:3 Eks 24:12; Jer 31:33;
Esik 36:26-27

⁴Yaksətghaa kin nəkkiariēn minə məknen meinai Kristo ramarə yerkimawə kini yakshatətə tīmtim ye Kughen.^w

⁵Yakhapəh nisərigien mə kimawə əmə yaksəmhen tuk nisorien wok kirik. Mərig tukmə yaksəmhen tuk nisorien wok kirik, in e Kughen ravəhsi-pə nirkunien tukun. ⁶In rimnor əmawə yaksəmhen mə jakhauə kafan yorwok minə mhani-ərhav nəkkiariēn vi yame In rimirpen ta. Nəkkiariēn vi e yame Kughen rimirpen, pəh nien mə ramsi-pən tuk loa yame kamrai-pən ye nəkwəkwə, mərig ramsi-pən tuk Nanmin kape Kughen. Meinai loa yame kimirai-pən ye nəkwəkwə ravəhsi-pən nimhəyen kimi narmamə; mərig Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə nimraghien.^x

⁷Nipig Kughen rimirai-pən loa ye kapier kini mivəhsi-pən kimi Moses,^y nikhakien aikin kape Kughen; kini nimri Moses rhakak min. Kini nəmə Isrel to khapəh nisarha-pənien misəm nimrin, nar apnapig mə nikhakien natukreiwaiyu mirkək. Kini loa e ravəhsi-pə pawk nimhəyen, mərig rakhak,^z ⁸kini wok kape Nanmin kape Kughen rakhak pik rapita. ⁹Loa a yame rakhak, kafan e wok, Kughen raməkir narmamə mivəhsi-pən narpinien kimi əriə. Mərig wok yame Nanmin kape Kughen ramor, in e narmamə khauə misatuatuk ye nimri Kughen. !Wok e rakhak pik rapita!^a ¹⁰Nəfrakisien, nar yame rimnakhak məkupən, taktəkun ai, ripəh nikhakien. Meinai nar yame rakhak pik rinapita yame rimnakhak məkupən. ¹¹Loa yame tikripirkək tuk nipig kirik rimaue ye nikhakien, mərig wok kape Nanmin kape Kughen yame tukramarə rerin, in rhakak pik əgkəp.^b

¹²Ror məkneikin mə yakasərəhu-pən tim tim kapəməwə nərigien ye wok a kape Nanmin kape Kughen, masətghaa kin nini-ərhavien kafan nəkkiariēn.^c ¹³Kimawə yakhapəh nisəmhenien kin Moses yame, nipig nimrin rhakak kape nipig kwəkwə əmə, in rimnatuopis in kin neipən mə nəmə Isrel tukhapəh nisəmien nikhakien ye nimrin.^d ¹⁴Mərig Kughen rimnor kapəria kapə riskai. Kini ye nipig a, muə meriaji-pə taktəkun, nipig iriə kasəvheikin Ol Testamen, khapəh nharkunien nipran, rəmhen kin yame neipən kirik raməker əswasig kin nirkunien kapəriə. Kughen ripəh nivəhsi-tayen neipən a tuk əriə; ramrəhsi-ta əmə tuk narmamə yamə mine kasofugin kwhen kapəriə iriə Kristo. ¹⁵Nəfrakisien, meriaji-pə taktəkun mine, nipig kasəvheikin nəkwəkwə yamə mine Moses rimirai, rəmhen kin neipən kirik yame raməker əswasig kin nirkunien kapəriə. ¹⁶Mərig narmamə m-fam yamə mine kasarar ye nərigien kapəriə mhaue tuk Kughen, Kughen tukrirəhsi-ta neipən a.^e

^w 3:4 Wok 20:31 ^x 3:6 Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 ^y 3:7 Əm-ru Dut 5:22.

^z 3:7 Eks 34:29 ^a 3:9 Dut 27:26; Rom 1:17 ^b 3:11 Luk 22:31 ^c 3:12 Wok 14:27;

1 Kor 16:9 ^d 3:13 Eks 34:33 ^e 3:16 Eks 34:34

¹⁷Yesu Yermaru In ror Nanmin. Kini ikin Nanmin kape Yermaru ramämür ikin, In ramrisin narmamä.^f ¹⁸Kini kitawä fam kasor äpu nikhakien kape Kughen, narmamä kasäm; päh nien mä kitawä kisatuopis ätawä. Nipig m-fam In ramalar irätawä mä tukhauä misämhen kin In. Nikhakien kafan rarkurao irätawä mameihuä. Nikhakien e ramsi-pän tuk Yermaru kapätawä yame In Nanmin Rhakä.

4 ¹Kughen, rikin rehuä tuk ämawä, ror pän rikimawä ripäh näpouyen tuk norien wok e kape nini-ärhavyen Nəvsaoyen Huvä kafan. ²To yakhapäh nisorien norien yame kamor apis-apis mine norien yame ror naurisien. To yakhapäh niseikuäyen mhapäh nhaukreikinien niprai nägkiarien kape Kughen. !Nikam! Kimawä yakamhani-ärhav ämä näfrakisien, kini ye norien minä a, ye nimri Kughen, yakasor äpu ämawä ye nimri narmamä, mä ye närigien kapäriä, tukharkun mä wok kapämawä ratuatuk.^g ³Tukmä ror nəvsaoyen huvä yame yakamhani-ärhav, nipran ramerkwaig tuk narmamä tiksın; mägig ramerkwaig ämä tuk narmamä yamä mine kasäri-pän swatuk yame ramvən apa ye nap ehüä. ⁴Narmamä yamä mine khapäh nhaniyen näfrakisien ye Kughen kasäri-pän swatuk ai, meinai Setan e yarmhä in ramarmaru ye tokrei tanä, rimnatuopis äriä mä tukhapäh nisämien nikhakien kape nəvsaoyen huvä yame nikhakien risia-pen äriä. Nikhakien a ramsi-pän tuk Kristo yame In raväh äfrakis Nanmin kape Kughen.^h ⁵Ror məkneikin meinai kimawä yakhapäh nhani-ärhav-atuk-ien ämawä; mägig yakhami-ärhav Yesu Kristo mä In Yermaru. Kini In rimnher-pä kin ämawä mä kimawä yor atuä kin minä kapämia. ⁶Meinai Kughen e yame rimini kupän mimä, “Päh nikhakien tukrivən mäsiä-pän ikin räpignap ikin,” (Jen 1:3) in Kughen kirikianä ämä yame ramäsiä-pän yerkitawä mä kitawä tukharkun nəsaninien mine nihuväyen kafan yame kitawä kasäm ye Kristo.ⁱ

Kitawä kisämhen ämä kin nitip yame ramätit aihuaa ämä

⁷Kitawä kisämhen kin nitip^j yame Kughen ravai-pän narimnar huvä ikin kafan; mägig nitip ramämätit aihuaa ämä. Ramhajoun-pän mä nəsaninien äfrakis ramsi-pän tuk Kughen, ripäh nisi-päyen tuk ätawä.^k

⁸Nipig äutän minä khapsaah kamharäh-pikin ämawä, mägig khapäh nisoriahyen ämawä. Nipig tiksın, yakhapäh nisämien swatuk, mägig yakhapäh nisäpähyen.^l ⁹Kamoh ämawä, mägig Kughen ripäh näpähyen ämawä. Kamäsik ämawä, mägig kipäh narkwhopniyen ämawä. ¹⁰⁻¹¹Ikin pukaa yakamhavən ikin, rikimawä ramäsik mä kimnhopni Yesu, kini kimä tukhopni min ämawä tuk nini-ärhavyen nhagin. Mägig

^f 3:17 Jon 8:36; Rom 8:2 ^g 4:2 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5 ^h 4:4 Efes 2:2; Kol 1:15; Hib 1:3

ⁱ 4:6 Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18 ^j 4:7 Gris ramni “jag” yame kimnor kin nimoptanä skai.

^k 4:7 2 Kor 5:1 ^l 4:8 2 Kor 1:8; 7:5

kimawə yakasəkeikei tuk nini-ərhavyen nhagin mə tukirkun mə Yesu rimamragh.^m Kughen rimneighan kin əmawə mə jəksərig nəmhyen mə tukəm kirkun mə Yesu e in e rimamragh mivəhsi-pən nəsaninien ye nipraimawə yame tuk nipig kirik tukrəmətəit.ⁿ ¹²Ror pən, nipig mifam ipakə əmə yakamhamhə mə kimia takhavəh nimraghien rerin.

¹³Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Nar yame yakamni nəfrakisien iran, yakamni-ərhav.” (Sam 116:10)

Kini ye norien kirikianə əmə kape nhatəyəyen, kimawə min yakamhani nəfrakisien iran, ror pən yakamhani ərhav, ¹⁴meinai kimawə yakharkun mə Yermamə yame rimnor Yesu ramragh min ye nimhyen kafan, In tukror min ətawə-m kimia tukamhamragh min ye nimhyen kitawə Yesu, tuksarə kitawə min.^o ¹⁵Yimnharəh pikin nəmhyen minə e mə kimia taksarə huvə iran. Kini nipig m-fam nihuvəyen kape Kughen ravi-pə narmamə khapsaah min kamhauə tuk Kristo. Tukhani vi vi Kughen nipig m-fam, mhavəhsi-haktə nhagin mə In yerpigrik pik.

¹⁶Ror pən rikimawə riphəh nəpouyen. Nar apnapig mə nipraimawə rameiwaiyu ai taktəkun mine, mərig nipig mifam Kughen ramor rikimawə ramhuvə min.^p ¹⁷Meinai nipig əutən yame mine yaksarə irəriə, iriə nar apnapig əmə. Tukhapəh nisəmirien ror tu. Mərig kwənkwaieriə in nikhakien yame raməmir rerin; kini in rehuə mihuvə mapita narimnar m-fam.^q ¹⁸Ror pən, kitawə khapəh nisərig-pikien tuk nar yame kasəm kin nimritawə, mərig kisərig pik nar yame kitawə khapəh nisəmien. Meinai narimnar yame kasəm kin nimritawə, kasəmir kape nipig kwakwə əmə. Mərig narimnar yame khapəh nisəmien kasəmir kape rerin.^r

Niprai narmamə tukror pisin apa ye rao ye neai

5 ¹Kitawə kharkun mə nipraitawə in rəmhen kin nimə tapolen yame kisarə iran ye tokrei tanə e. Kini tuk nipig kirik tukrəmətəit mahas. Kini nipig nimə tapolen a tukrirkək ye tokrei tanə, mərig apa ye rao ye neai, kapətawə kirik aikin nimə vi yame pəh nien mə yermamə ramor, mərig Kughen əmə ramor. In e nipraitawə yame rivi, tukramarə rerin ikin.^s ²Mərig taktəkun ai, kitawə kisarə ye nipraitawə kape tokrei tanə, misasək, misorkeikei pik mə nipig tukruə yame kitawə tukpihavəh nipraitawə vi kape rao ye neai, rəmhen kin yame kamhavən ye neipən vi.^t ³Meinai pəh nien mə kitawə tukhavəh nanmitawə əmə, yame nipraitawə rirkək. Mərig tukhavəh nipraitawə vi, kape rao ye neai. ⁴Nipig kisarə ye tokrei tanə ye nipraitawə yame tukripimətəit, rikitawə rəpou, kisorkeikei mə tuksəpəh nəmhyen. Mərig pəh nien mə kisorkeikei mə nipig tukhamhə, tuksəta əgkəp ye nipraitawə. Nikam.

^m 4:10 1 Kor 15:31 ⁿ 4:11 Rom 8:36 ^o 4:14 1 Kor 6:14 ^p 4:16 Efes 3:16

^q 4:17 Rom 8:17-18 ^r 4:18 Kol 1:16 ^s 5:1 2 Kor 4:7 ^t 5:2 Rom 8:23

Mərig kisorkeikei mə nīpraitawə tukro ta kin yame rakwas kape tokrei tanə, mīpəh yame rivi kape rao ye neai. ⁵Kini Kughen rīmnor ətawə mə tukasarə ye nīmraghien vi, mīvəhsi-pə Nanmin Kafan mə tukrhajoun huvə ətawə mə kafan narimnar minə e tukhauə misor nəfrakisien kin.

⁶Ror pən, nərigien kapətawə riskai, kini kharkun huvə mə nīpig kisarə əmə ye nīpraitawə kape tokrei tanə, kitawə khapəh nīsəmirien imei Yesu Yermaru. ⁷Nhatətəyen kapətawə ramkir ətawə; pəh nien mə narimnar yame kasəm ramhajoun swatuk. ⁸Yakamni mə nərigien kapətawə riskai, kini kisorkeikei mə tuksəpəh nīpraitawə mhavən ye nimə vi kapətawə kitawə Yesu. ⁹Nar apnapig tukmə kisarə ye nīpraitawə kape tokrei tanə e, uə kisəpəh nīpraitawə kape tokrei tanə misarə ye rao ye neai, mərig narimnar yame kasor, kasor əmə mə Yesu, rikin tukragien tuk ətawə. ¹⁰Kasor məkneikin meinai kitawə m-fam tukasəkeikei masərer əkupən ye Kristo mə In tukrəkir norien minə kapətawə. Kini kitawə kirikianə kirikianə tukhavəh nərokien rəri-pən narimnar yamə mine kimisor ye tokrei tanə; nar has uə nar huvə.

**Wok e kapətawə, mə tukhavi tikmir minə kape
Kughen khauə kirikianə iriə min**

¹¹Kini taktəkun ai, yakamhasiai Yesu Yermaru yame tukrəkir narmamə m-fam, ror pən, yaksarkut mə jakhavi-pə narmamə pəh khani nəfrakisien ye Kughen. Kughen ruirkun ta əmawə mine wok kapəməwə; kini yaksorkeikei mə kimiə min takharkun huvə əmawə. ¹²Yakhapəh nisorkeikeiyen mə jakhavəh-si haktə atuk əmawə ye nīmrimia, mərig yakamhavəh-si-pre kapəməwə nərigien mə rikimia tukragien tuk əmawə. Kini taktəkun ai, nakharkun nishorpinien nəgkiarien kape narmamə yamə mine kisausit meinai narmamə kamhavəh-si haktə əmə əriə tuk nhagriə, mhapəh nīsəkirien nīmraghien kapəriə. ¹³Tukmə nakhamə kimawə yaksarmar, pəh Kughen tukrəm əmhen əmawə. Mərig tukmə nakhamə nirkunien kapəməwə rəmhen, havəh nəgkiarien kapəməwə pəh tukrasitu irəmia. ¹⁴Ror məkneikin meinai norkeikeiyen kape Kristo ramarmaru irəməwə, meinai yakharkun huvə mə yermamə kirikianə rimamhə tuk narmamə m-fam. Ror məkneikin mə kitawə m-fam tukasəkeikei misəpəh təvhagə has, rəmhen kin yame yermamə mhə reinein norien təvhagə has. ¹⁵Kini yakharkun mə Yesu rimamhə tuk narmamə m-fam mə iriə yamə mine kamhamragh, tukhapəh nisorien narimnar yamə iriə atuk əmə kisorkeikei; mərig iriə tukasəkeikei misor norien yamə mine Yesu rorkeikei - in e yermamə yame rimamhə tuk əriə kini mīmragh min ye nīmhayen.^x

¹⁶Ror məkneikin, mə taktəkun ai, yakhapəh nīsəkirien narmamə ye norien yame narmamə kape tokrei tanə kasəkir narmamə iran. Kupan,

^u 5:6 Hib 11:13-16 ^v 5:8 Fil 1:23 ^w 5:9 Kol 1:10; 1 Tes 4:1 ^x 5:15 Rom 14:7-8

yimisəkir Kristo ye norien a, mərig taktəkun ai, yaxhapəh nisorien.
¹⁷Ror məkneikin, narmamə yamə mine kamhauə masor kirikianə ye Kristo, Kughen ramor vi əriə. !Nar akwas raməta iran! Nar vi ramuə iran.^y ¹⁸Narimnar minə fam a kamhasi-pən tuk Kughen. Kupan, kitawə kimisor tikmir kitawə Kughen; mərig ye Kristo, In rimnəpkəfugin ətawə kwənhauə ipakə tukun, minor ətawə kwənhauə In minə tiksini. Kini mivəhsi-pə wok e kimi əmawə, in e mə tukhavi tikmir minə kafan khauə In minə tiksini.^z ¹⁹Nəgkiarien e yakamni, nīpran ramni mə Kughen rimivi-pə tikmir minə kafan ye tokrei tanə khauə misor kirikianə ye Kristo, mīpəh nəvheikinien kapəriə norien has minə. Kini mivəhsi-pə nəgkiarien e kimi əmawə kape nivi-pəyen tikmir minə kafan khauə misor kirikianə iriə minə.^a ²⁰Ror məkneikin, kimawə yəgkiar minə tiksini kape Kughen. Rəmhen kin Kughen ramokrən kin narmamə nīpig kimawə yaksəgkiar. Kini yaksaiyoh skai əmiə ye nhag Yesu Kristo mə taksəpəh norien kape tikmir minə, mhauə misor kirikianə kimiə Kughen. ²¹Kughen rimnor Kristo yame norien has rirkək iran, In sakrefaes kape norien has minə kapətawə, mə tukshatətə misatuatuk ye nīmri Kughen.^b

6 ¹Meinai kimawə yakasor wok kirikianə kimawə Kughen, yaksaiyoh-pre skai əmiə mə nīpig Kughen tukrautə-pre kin kafan nihuvəyen kimi əmiə, takhapəh nhavəhyen mə in nar apnapig əmə.

²Meinai Kughen ramni mīmə,

“Yimnərig ik ye nīpig atuatuk,

mamasitu iram ye nīpig kape nivəh-miraghien.”

(Aes 49:8)

Yakamni-pre tuk əmiə mə taktəkun ai, rinor nīpig atuatuk kape Kughen tukrivəh miragh əmiə.

Pol raməvsao kin nīpig əutən minə ye nīmraghien kafan

³Yaxhapəh nisorien nar kirik mə yermamə tukrimir ye nhatətəyen kafan tukun, tamə narmamə kamhəni hah wok kapəməwə tukun.

⁴Mərig norien minə fam ye nīmraghien kapəməwə kashajoun mə kimawə yorwok minə əfrakis kape Kughen: Kimawə yaksərer tim tim ye nīpig kape nəmhəyen, mine ye nīpig əutən minə, mine ye nīpig yaksərig rahas. ⁵Narmamə kamhəuh əməwə, misəhi-pən əməwə ye kalabus. Mhərpəhu əməwə mə tukhəuh əməwə. Yimisor wok ehəuə, mhəpəh nisəpəriən yenpig, kini nīkumhə raməs əməwə.^c ⁶Yaxhapəh nisorien nar kirik yame rəmkimik yerkimawə. Nanmin kape Kughen rukwar yerkimawə, kini yaksorkeikei narmamə ye norkeikeiyen əfrakis.^d ⁷Yakamhəni əmə nəfrakisien. Kini nəsaninien kape Kughen ramarə irəməwə. Nīmraghien kapəməwə yame ratuatuk ramor əməwə

^y 5:17 Rom 8:1; Gal 6:15 ^z 5:18 Rom 5:10 ^a 5:19 Rom 3:23-25 ^b 5:21 Hib 4:15

^c 6:5 2 Kor 11:23-27 ^d 6:6 1 Tim 4:12

yaksapita tikmir minə kapəməwə, rəmhen kin yame mobael ravəh nau mine kwətavhə mə tukrapita kafan tikmir. ⁸Narmamə tiksin kamhasiai əməwə; tiksin kasəm-əhu əməwə. Tiksin kamhani hah əməwə; tiksin kamhani huvə əməwə. Kini nipig kimawə yakamhani mə kimawə aposol kape Kughen minə, tiksin kamhani neikuəyen irəməwə. Mərig kimawə yorwok əfrakis minə tiksin kape Kughen. ⁹Narmamə tiksin khapəh niseighanien kin mə kimawə aposol minə əfrakis. Nipig mifam nimhəyen ramuə ipakə tuk əməwə, mərig yakamhamragh əmə. Kamuh əməwə, mərig khapəh nhopniyen əməwə.^e ¹⁰Rikimawə rəpou, mərig nipig mifam yaksagien əmə. Kapəməwə nar kirik rirkək, mərig kimawə yaksor narmamə khapsaah kapəriə nautə ripsaah ye rao ye neai. Kapəməwə nar rirkək, mərig yakamhavəh narimnar fam.

¹¹Nəmə Korin, yimnhani-pre nəgkiarien minə fam mhapəh nisəpəhyen kirik; kini yaksorkeikei əmiə yerkimawə m-fam. ¹²Kimawə yakhapəh nisərer-əswasigien kin norkeikeiyen tuk əmiə, mərig kimiə naksərer əswasig kin norkeikeiyen tuk əməwə. ¹³Taktəkun ai, yakaməgkiar kimi əmiə rəmhen kin kwajikovə minə əgkəp kafak mamni mə ratuatuk əmə mə kimiə min taksorkeikei əməwə yerkimə m-fam.^f

**Yəhuak minə tukhapəh nisəriwək-pəniyen tuk
yamə mine khapəh nisəhuakien**

¹⁴Takhapəh niseighanien kin narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien mə taksor kwis wok^g meinai, ?norien atuatur mine norien has kirarkun nwor-kwisien nar kirik uə? ?Uə nikhakien mine nəpignapien to kwofugin kirikianə uə? Nikam.^h ¹⁵Kini ye norien kirikianə əmə min, Kristo mine Setanⁱ, to kirəpəh niriəni-kwisien nəgkiarien kirikianə. ?Yeməhuak mine yermamə yame ripəh nəhuakien, iriu kirarkun niworien nar kirik ye nərigien kirikianə uə? !Nikam! ¹⁶Ye Nimə Ehuə kape Kughen, ikin kirik rirkək aikin kape kughen eikuə minə, meinai kitawə e Nimə kape Kughen yame ramragh. Kini Kughen ramni mə,

“Yo jakamarə kimawə miriə,
mameriwək kimawə miriə.”

Kini mimə,

“Jakor Yo mə Yo Kughen kapəriə,
kini iriə tukhauə kafak narmamə minə.”

(Lev 26:12; Jer 32:38; Esik 37:27)

¹⁷Kini Yermaru ramni min mə,

^e 6:9 2 Kor 4:10 ^f 6:13 1 Kor 4:14 ^g 6:14 Gris ramni nuhpikiniyen ye kau kiraru, kirik yame rehuə, kirik rikəskəh. Kirkwəji əriu mə tukwor wok, mərig wok rapəh naiyu-huvəyen meinai nehəyen kapəriu ripəh nəm nəmhenien. ^h 6:14 Efes 5:11 ⁱ 6:15 Gris ramni “Beliar.” Nhag pisin kape Setan.

“Ror məkneikin, səta irəriə, mhavən isok tuk əriə.

Mhapəh nharapien nar yame rəmkimik ye nimrik,

kini rikik tukragien mə jakvəh əmiə.” (Aes 52:11; Esik 20:34, 41)

¹⁸ Kini Kughen Yermaru yame In Yerpilig Pik ramni min mimə,

“Kini jakor Yo mə Rimimiə,

kini kimiə takhauə kwajikovə minə kafak.” (2 Saml 7:8, 14)

7 ¹ Yo minə tiksın. Nəgkiarien minə e yame Kughen rimirpen, kapətawə. Ror pən, pəh kisəspir rikitawə, mhavəhsi-ta narimnar fam yamə mine kasor nipraitawə mine nərigien kapətawə kasəmkimik. Kini pəh kisərəhu karin ətawə mə kitawə kape Kughen minə əmə, meinai kitawə kamhasiai Kughen.

Pol, rikin ramagien mə nəmə Korin kwənhauə tuk Kughen

² Səhitə yerkimia tuk əmawə meinai yakhapəh nisorien rahas-pən kimi yermamə kirik, mhapəh nhavi-pəyen yermamə kirik ikin rahas ikin, mhapəh nisarkutien mə jakhavəh nar kirik kapəmia ye norien kirik yame ripəh natuatukien. ³ Pəh nien mə kimiə nimisor nar kirik ripəh nəmhenien, yakaməgkiar məkneikin kimi əmiə. Yakwəni-pre ta tuk əmiə mə yaksorkeikei pik əmiə, nar apnapig nahasien uə nihuvəyen ramuə tuk ətawə-m kimiə, mərig yakhajir əmiə misəkwan əmiə. ⁴ Yo yakamni nəfrakisien irəmiə. Rikik ragien tuk əmiə. Kimiə nakhavəh-si haktə pik kafak nətərigien. Yimnarə ye nəmhəyen rehuə pik, mərig rikik ragien pik tuk əmiə.

⁵ Meinai nipig yimnhauə Masedonia, mhapəh nisapisien, mərig nipig m-fam, yakamharəh pikin nəmhəyen pisin pisin minə. Ye nimraghien kapəməwə, narmamə kasotgoh, masor nahasien kimi əmawə, kini kimawə yakamhagin.^j ⁶ Mərig Kughen yame raməgkiar vi vi kimi narmamə yame nərigien kapəriə rəpou, In rimivəhsi-haktə nərigien kapəməwə, mor swatuk kape Taetas ruə məm əmawə. ⁷ Kini pəh nien mə nuəyen əmə kafan yame rimnor rikimawə ramagien, mərig nipig nimnhawəh-sihaktə nərigien kafan, rikimawə ramagien min tukun. In rimini-əsah pə tuk yo mə naksorkeikei pik mə takhauə misəm yo. Kini mamni mə rikimia reihuə tuk yo, mamni mə kimiə naksorkeikei pik yo, masərer matuk tuk nisərer-əswasigien kin narmamə yamə mine kamhani hah yo. In ramni məknakin, rikik ragien mapita.

⁸ Kupən, yimnəm mə nəkwəkwə yame yimnher-pre kin məkupən rimnor rikimia rəpou, kini yimnərig rahas tukun. Mərig, nar apnapig mə nəkwəkwə a rimnor rikimia rəpou, yakpəh nərig-rahas-pik-ien tukun, meinai rikimia rəpou kape nipig kwakwə əmə. ⁹ Mərig taktəkun ai, rikik ragien, mərig pəh nien mə rikik ragien meinai rikimia rimnəpou. Nikam. Rikik ragien mə nipig rikimia rəpou,

^j 7:5 2 Kor 2:13

nimisarar ye nārigien kapəmiə tuk təvhagə has kapəmiə. Nəfrakisien, Kughen rorkeikei mə rikitawə tukrəpəu tuk norien has minə. Kini kimiə nimisarar ye nārigien kapəmiə tuk təvhagə has, kini nəgkiarien skai yame yimnhani-pre tuk əmiə ripəh norien əmiə naksəpəh nhatətəyen kapəmiə. ¹⁰ Tukmə rikimiə rəpou tuk norien has minə kapəmiə, rəmhen kin yame Kughen rorkeikei mə rikimiə tukrəpəu tukun, kini misarar ye nārigien kapəmiə, pəh Kughen tukrivəh miragh əmiə. Nərig-rahasion a ripəh nikir-pəniēn narmamə ikin riki narmamə rərhakis ikin. Mərig tukmə narmamə rikiriə rəpou əmə tuk narimnar kape tokrei tanə, nərig-rahasion a ramkir-pən əriə tuk nimhəyen.^k ¹¹ Tukmə naksərig rahas ye norien has minə kapəmiə, rəmhen kin yame Kughen rorkeikei mə taksərig rahas tukun, nakharkun nisəmien kwənkwan ye nimraghien kapəmiə: in e naksarkut pik mə taksor norien yame ratuatuk, kini misarkut pik mə takhahuatukin norien has minə kapəmiə, kini masəməkin norien has minə, kini misakur mhagin kin norien has minə. Nimisorkeikei mə taksəm min yo, misərer əswasig kin narmamə yamə mine khani hah yo, kini masərer matuk tuk niwəhsi-pəniēn narpinien kimi narmamə yamə mine kasor təvhagə has. Ye norien minə fam kapəmiə, nimishajoun mə nimnhapəh nisorien nar kirik rahas ye narimnar minə e. ¹² Kini yakamher-pre kin nəkwəkwə e kimi əmiə, mərig pəh nien mə yakamrai nəkwəkwə e mə jakəgkiar ye norien hah kape yermamə kirik^l, kini pəh nien mə yakamrai mə jakəgkiar ye yermamə yame kimnoriah in. Nikam. Yimirai nəkwəkwə minə kimi əmiə mə Kughen tukrasitu irəmiə mə takharkun mə nakhasiai əfrakis Yo. ¹³ Narimnar m-fam a khavəh-si haktə nārigien kapəmiə.

Pəh nien mə kimiə əmə nakhavəh-si haktə nārigien kapəməwə, mərig rikimawə ragien pik min tuk kwən a Taetas, meinai rikin ragien mə kimiə nakhavəh-si haktə min nārigien kafan. ¹⁴ Yakməni-pən tukun mə rikik ragien pik tuk əmiə. Narimnar fam yame yimnhani-pre tuk əmiə, iriə nəfrakisien. Kini ye norien kirikianə əmə min, nipig yimini-pən tuk Taetas mə norien kapəmiə rhuva, kini nipig in rimaurə məm əmiə, norien kapəmiə rimnhajoun-pən mə nəgkiarien a yimini irəmiə mamni-pən tuk Taetas in nəfrakisien. Ror pən, nimnhapə nisorien naurisien kimi yo tuk nəgkiarien yame yimini-pən tukun maməgnəgin əmiə. ¹⁵ Taetas, rikin raməsik mə kimiə m-fam əgkəp en nimisor nəkwən, mhagin kin in mhasiai in nipig in rimauə məm əmiə. Kini nipig rikin raməsik narimnar minə a, norkeikeiyen kafan rehuə tuk əmiə mapita. ¹⁶ Rikik ragien pik meinai yakirkun niniyen nəfrakisien irəmiə ye narimnar fam.

Niməhuak apa Jerusalem, nəriə nəviginien rikək,

Pol ramni mə nəmə Korin tuksasitu irəriə

8 ¹ Piak minə mine nowinik minə, yaksorkeikei mə takharkun mə niməhuak minə apa Masedonia kwəshajoun mə Kughen ramautə-

^k 7:10 Mat 27:3-5; Hib 12:16-17 ^l 7:12 Pol ramni hanə yermamə yame rimnor apnapig nar. 3mru 2 Kor 2:5.

pən kin kafan nihuvəyen kimi əriə.^m ²Iriə kimisarə pawk ye nəmħəyen ehuə kirik, kapəriə nautə rirkək, mərig nımraghien kapəriə rukwar huvə kin nagienien, ror pən kamhavəh-si-pən mane ehuə kimi nəməhuak minə tiksın. ³Yakamni-ərhav pre tuk əmiə mə iriə kimnhavəhsi-pən mane ehuə, rapita yame rikiriə rəsik mə tukpihavəh-si pən. Kamhavəhsi-ərhav rəmhen kin yame nərigien kapəriə ramuh, ⁴misaiyoh əmawə m-ripsaah mə kimawə jakseighan kin əriə pəh iriə tuksasitu ye wok kape niwəh-sipənien mane kimi narmamə kape Kughen minə apa Jerusalem. ⁵Yakhapəh nharkunien mə iriə tuksasitu rehuə məknakin, mərig iriə kisasitu. Kimisəkupən mhavəhsi-pən nımraghien kapəriə kimi Yermaru. Kwasig ikin, khavəhsi-pən nımraghien kapəriə kimi əmawə rəri-pən əmə nərigien kape Kughen.

⁶Kini kupən, Taetas a in rimnamkir əmiə tuk narukien kin mane kape nıməhuak minə; ror pən, yaksəkeikei kimin mə in tukraməkeikei maməmır kimiə min meriaji taksaruk fam kin mane yame takhavəhsi-ərhav. ⁷Ye narimnar mifam e, kimiə nakasor rhuvə pik mapita, in e, nhatətəyen kapəmiə, mine nəgkiarien kapəmiə, mine nirkunien kapəmiə, mine nərər-timtimien kapəmiə, mine norkeikeiyen kapəmiə tuk əmawə. Kini ye norien kirikianə əmə min, yakorkeikei mə taksarukin mane məknakin ye norien yame rhuvə rapita.

⁸Pa rimə yakaməkeikei kimi əmiə mə taksor. Mərig yimnhajoun əmiə mə nəmə tanə pisin pisin minə rikiriə ragien tuk nasituyen ye wok a. Kini taktəkun ai, yakmə jakəm-ru mə norkeikeiyen kapəmiə in nəfrakisien rəmhen kin əriə, uə nikam. ⁹Kimiə nakharkun huvə mə Yesu Kristo Yermaru kapətawə ramaute-pre kin nihuvəyen kafan kimi əmiə. Kafan nəsaninien rehuə pawk, mərig rimauə mə tukrasitu irəmiə, mor In mə kafan nəsaninien rirkək. In rimauə mor In mə kafan nar kirik rirkək ye tokrei tanə mə kimiə takhauə narmamə kape Kughen minə, kapəmiə narimnar tukripsaah ye rao ye neai.ⁿ

¹⁰Jakəvhaag kimi əmiə ye norien yame ratuatuk mə taksor. Ye newk yame ruauə muavən, kimiə nımisokupən misorkeikei mə taksarukin mane kape nıməhuak minə, kini kimiə min nımisokupən misarukin mane. ¹¹Taktəkun ai, taksarukin mane mə takseriaji niprai mane yame nımisorkeikei mə takhavəhsi-ərhav. ¹²In nar apnapig mə kapəmiə narimnar ripsaah uə rikəskəh. Kughen, rikin tukragien tuk əmiə tukmə nakhavəh-si pən yerkimiə mifam.^o

¹³Yakpəh norkeikeiyen mə nipig takhavəhsi-pən mane ehuə kimi nıməhuak minə, kwasig ikin, naksəkwəkwə kin mane. Mərig ratuatuk əmə ¹⁴mə taksasitu ye nıməhuak yamə mine kasəkwəkwə kin narimnar, meinai kapəmiə narimnar ripsaah. Kini nipig kirik, tukmə naksəkwəkwə

^m 8:1 Rom 15:26; 2 Kor 9:1-2 ⁿ 8:9 Mat 8:20; Fil 2:6-7 ^o 8:12 Mak 12:43-44

kin nar kirik, iriä tukharkun nisasituyen irëmiä. Norien a takasor, tukasëm nëmhen. ¹⁵Rëri-pën əmə Nəkwəkwə kape Kughen yame ramni mə,

“Narmamə yamə mine kamhavəh pawk nəviginien rehuə, tukrəmhen kin əriə; to ripəh napitayen.

Mine narmamə yamə mine kamhavəh pawk nəviginien rəkəskəh, tukhapəh nisakwəkwəyen kin nəviginien.” (Eks 16:18)

Taetas ramvən apa Korin

¹⁶Yakamni vi vi Kughen mə ramor riki Taetas ramagien mə tukrasitu irëmiä, rəmhen kin kafak nərigien. ¹⁷Yimnhani-pën tuk Taetas mə tukrurə məm əmiä; kini rikin ragien tuk norien nəgkiarien kapəməwə. Mərig in min, rikin ragien min tuk nurəyen masitu irëmiä. Ye nərigien əmə kafan rimnorkeikei mə tukrurə məm əmiä. ¹⁸Kini kimawə yaksher-pre min kin piautawə kirik raurə iriu min. Kwən a, nəməhuak minə kamhasiai in tuk kafan wok tuk nini-ərhavyen Nəvsaoyen Huvə. ¹⁹Kini niməhuak minə kimnharpen in mə tukraməriwək kimawə min nipig yakhavəhsi-ərhav mane yame nimisarukin. Yakhavəhsi-pən mane kimi niməhuak minə mə jakshajoun mə rikimawə ragien pik tuk nasituyen, mine tuk nivəhsi-haktəyen Kughen. ²⁰Yaksarkut mə yermamə kirik rikək yame to rini hah əməwə tuk norien kapəməwə tuk nəwhaiyen mane. ²¹Ror məkneikin meinai, yaksarkut mə jaksor narimnar yame ratuatuk ye nimri Kughen mine ye nimri narmamə.

²²Kini yaksher-pre min kin piautawə kirik in tukrikwasig kin Taetas mine in kirik. Yimnharkun mə kwən a rorkeikei pik mə tukrasitu ye norien ripsaah mine ye wok ripsaah. Kini taktəkun ai in rorkeikei pik mə tukrasitu irëmiä meinai in ramni nəfrakisien irëmiä. ²³Kini Taetas, kimru min yakawor wok kirikianə. Kini kwən a rikwasig kin Taetas in min ramor wok ye kwerkwən irëmiä, masitu irëmiä. Mine piautawə mir kiraru e, yame niməhuak minə kisher-pə kin əriu, karəhsi-haktə nhag Kristo. ²⁴Sor norkeikeiyeen kapəmiä rivən tuk ərisir, pəh niməhuak minə tuksəm, mharkun-ru mə rhawor e rikimawə ramagien tuk əmiä.^p

9 ¹Yakpi-pəh nher-preyen kin nəkwəkwə e kimi əmiä, ripihuvə əmə, meinai, nakwənharkun ta wok e kape nasituyen ye narmamə kape Kughen minə apa Jerusalem.^q ²Yakamni məkneikin meinai yakirkun mə naksorkeikei mə taksasitu, kini yimnəgnəgin ta əmiä ye nimri nəmə Masedonia tukun, mamni mimə newk yame ruauə muavən, kimie apa Akaea nimisərer matuk tuk nivəhsi-pəniyen mane. Kini nipig nəməhuak apa Masedonia kimisəm mə rikimiä ragien pik tuk nasituyen, ramor min əriə khapsaah kasorkeikei mə tuksasitu min. ³Mərig taktəkun ai,

^p 8:24 2 Kor 7:13-14 ^q 9:1 2 Kor 8:1-7

yakamher-pre kin piautawə misir e mə irisir tukrhəm əmiə mə kimia taksor nar yame nimnhani, rəmhen kin yame yakwəni ta. Kini ror məkneikin, kapəməwə nəgkiarinen tuk nivəhsi-haktəyen norien huvə kapəmiə, pəh nien mə nar apnapig əmə. ⁴Mərig tukmə nakhapəh nisorien, nipig jakurə kimawə nəmə Masedonia tiksın, kini tukəm mə kimia nakhapəh nisor-əgkəpien, kini taksauris tukun, meinai kimawə yakwənhavəh-si haktə ta nhagmiə. Tukror auris əmiə rapita. ⁵Ror məkneikin, rikik raməsik mə jakaməkeikei maiyoh piautawə misir mə tukrhokupən irak mirhurə mirhəm əmiə pəh kisəm mə takhavəh-si-pən mane yame nakwənhani ta mə taksarukin. Mərig yakorkeikei mə takhavəh-si-pən yerkimia m-fam. Pəh nien mə kaməkeikei kimi əmiə mə taksasitu.

Norien kape nəwhaiyen narimnar

⁶Rikimia tukraməsik nəgkiarinen e: Yermamə yame raməsım kəskəh, tukrivəh nəviginien iran rikəskəh əmə. Yermamə yame raməsım ripsaah, tukrivəh nəsimien iran ripsaah.^r ⁷Kimia kirikianə kirikianə takasəkeikei mhavəh-si-pən naha nhagin yame ramsi-pən yerkimia mə takhavəh-si-pən. Mərig tukmə naksaruk kin mane meinai yermamə kirik raməkeikei kimia əmiə tukun, ripəh natuatukien. Yakamni məkneikin meinai Kughen rorkeikei yermamə yame ravəhsi-pən yerkin m-fam. ⁸Kini Kughen rirkun nautə-preyen kin nihuvəyen m-fam kafan kimi əmiə mə tuk narimnar fam ye nipig m-fam, takhavəh narimnar fam yame naksəkwəkwə kin, mhavəh min rəmhen məkwəkwə mə taksəwhai. ⁹Meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“In rəwhai kafan narimnar ripsaah kimi yavən has minə,
kini norien atuatur kafan to ripəh nirkəkien.” (Sam 112:9)

¹⁰Kini Kughen yame ravəhsi-pən kweru nai kimi yeməsım, mivəhsi-pən min nəviginien nan, ye norien kirikianə əmə min, In tukrivəh-si-pən narimnar ripsaah kimi əmiə mor min ripsaah-ipsaah min, mə kimia takharkun nisasituyen ye narmamə tiksın min. Kini tukror kwənkwan ripsaah yame ramsi-pən ye norien atuatur kapəmiə.^s ¹¹Ye narimnar fam ye nımraghien kapəmiə, Kughen tukrivəh-si pre kafan nivhuəyen kimi əmiə mə kimia takharkun nəwhaiyen nipig mifam. Kini nipig taksasitu, narmamə tukhani vi vi Kughen tukun.^t

¹²Wok e yame nakasor, nakhavəhsi-pən mane tuk nəviginien ne narmamə kape Kughen yamə mine nikumhə raməs əriə, mərig naksor nar huvə kirik rapita, in e narmamə khapsaah tuksərig rhuvə, mhani vi vi Kughen tukun. ¹³Nipig naksor wok minə a, narmamə kasəm norien kapəmiə. Kini iriə tukhavəh-si haktə nhag Kughen tukun, meinai kimia

^r 9:6 Prov 11:24-25 ^s 9:10 Aes 55:10 ^t 9:11 2 Kor 1:11; 4:15

nakasor əfrakis norien kape narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien ye Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo. Kini iriə tukhavəh-si haktə nhag Kughen meinai kimia nakhavəhsi-pən kapəmiə mane ehua kimi əriə mine narmamə mifam. ¹⁴Kini nipig iriə tuksəhuak tuk əmiə, rikiriə tukraməsik əmiə meinai Kughen rimnautə-pən kin kafan nihuvəyen kimi əmiə rapita, mə taksasitu pik irəriə. ¹⁵!Pəh khani vi vi Kughen tuk Tini yame In rimivəhsi-pə kimi ətawə! Nar e in e rhuvə rapita.

**Pol ramhorpin nəgkiarien kape narmamə yamə mine
kamhani hah in mhamə kafan norien ror kīraru**

10 ¹Narmamə tiksın kamhani nikarik mhamə kafak norien kīraru. Mə nipig kitawə-m kimia, kafak nərigien reiwaiyu əmə, məriḡ nipig yimatərhav məpəh əmiə, kafak norien riskai pik. Məriḡ yo Pol, yakaməkeikei kimi əmiə tuk nar kirik, mimə Kristo, kafan nərigien reiwaiyu, kini In yemə mar.^u Kini ye norien kirikianə əmə, ²yakamaiyoh əmiə mə, taksor norien kapəmiə ratuatuk mə nipig jakurə, mipəh nəmien nar kirik mə to yakəḡkiar skai pre kimi əmiə tukun. Məriḡ yakirkun mə jakhek narmamə tiksın e yamə mine kamhani mə yakaməri-pən norien kape tokrei tanə,^v ³meinai nar apnapig yaksarə ye tokrei tanə e, yakhapəh nisarowaginien ye norien yame narmamə kape tokrei tanə kasarowagin kin. ⁴Ror məkneikin meinai narimnar kape narowaginien yame kimawə yakasarowagin kin, pəh nien mə narimnar yame narmamə kape tokrei tanə kasarowagin kin. Nikam. Narimnar kapəməwə yame yakasarowagkəp kin, kamhavəh nəsaninien kape Kughen tuk noriahyen kwənmhan yame Setan ramerkwaig ikin.^w ⁵Kimawə yaksoriah nəgkiarien eikuə minə mine nərigien ausit minə, iriə m-fam yame kasərer əswasig kin narmamə tuk nirkunien Kughen. Yakhani-əhu nətərig-hasien minə fam kape narmamə, misor əriə kasarar ye nərigien kapəriə masor nəkwai Kristo. ⁶Kini nipig naksəri-pən nərigien kape Kristo, kimia taksərer matuk tuk nivəhsi-pənien narpinien kimi narmamə m-fam yamə mine kasəsik nəkwān.

⁷!Ah! Kimia nakasəm nar kamor ərhav, məriḡ nakseinein nipran. Tukmə yermamə kirik rirkun mə in yermamə kirik kape Kristo, tukraməkeikei mirkun huvə mə kimawə min, narmamə kape Kristo rəmhen kin in. ⁸Tukmə ror nipig yakaməḡkiar ye nehuəyen yame Yesu Yermaru rimivəhsi-pə kimi yo, yakaməḡkiar ausit; məriḡ to yakpəh naurisien tuk nəḡkiar ausitien tukun, meinai Yesu rimiwəhsi-pə nehuəyen kimi yo tuk nivəhsi-haktəyen əmiə, pəh nien mə tuk nivəhsi-əhuyen əmiə.^x ⁹Yakpəh norkeikeiyen mə rikimiə tukraməsik mə yakher-pre kin nəkwəkwə minə e kimi əmiə mə tukror əmiə nakhagin. ¹⁰Məriḡ

^u 10:1 1 Kor 2:3 ^v 10:2 1 Kor 4:21 ^w 10:4 Efes 6:13-17 ^x 10:8 2 Kor 13:10

narmamə tiksın kamhani nikarik mhamə, “In, kafan nəkwəkwə minə khapam misersə, mərig nipig in ramarə kitawə min, pəh nien mə in yermamə skai kirik, mərig kafan nəgkiarinen in nar apnapig əmə.”

¹¹ Narmamə minə a tukasəkeikei mharkun mə nipig jakurə kisarə kitawə-mirə, norien kafak tukrəutən rəmhen əmə kin yame kafak nəgkiarinen in rəutən ye nəkwəkwə yame yakamher-pre kin kimi əmiə.

Pol ramhorpin nəgkiarinen kape narmamə yame kamhani mhamə in pəh nien mə yemehuə kape niməhuak apa Korin

¹² Narmamə tiksın kamhavəhsi-haktə atuk əriə. Tukmə iriə yerpīrig əfrakis rapita yo, to yakpəh nəgkiar-ausitien mə yo yerpīrig rəmhen kin əriə. Mərig, pəh nien mə iriə yerpīrig əfrakis. Kasəkir əmhen narmamə ye nərigien əmə kapəriə, mə tuksəm mə norien kapəriə rhuvə uə rahas. Norien e yame kasor, rətəwao.

¹³ Mərig kimawə yakhapəh nisəgkiar-ausitien rapita nehuəyen kapəməwə, mərig yaksəgkiar ausit ye wok yame Kughen rimnərəhu-pə mə kapəməwə, kini wok e, kimiə min apaikin.^y

¹⁴ Pəh nien mə yakwərəhsi-haktə atuk yo mamni mə yakamehuə ye narmamə yame Kughen rīpəh nərəhu-pəyen ye kwermik. To yakpihapəh nħaurəyen iməmiə ikin, to yakpihapəh nisehuəyen irəmiə. Mərig yimisəkupən ta mhauə iməmiə ikin mhani-ərhav Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo. ¹⁵ Narmamə tiksın kasəgkiar ausit tuk wok yame yermamə pisin rimnor. Mərig kimawə yaksəgkiar ausit əmə tuk wok yame Kughen rimnərəhu-pə mə kapəməwə. Kimawə yaksərəhu-pən nərigien kapəməwə mə nhatətəyen kapəmiə tukrhaktə haktə min, ror pən, kapəməwə wok ye kwerkwan irəmiə tukreihuə min, ¹⁶ mə jakharkun nhavəniyen ikin minə ipakə tuk iməmiə, mhani-ərhav Nəvsaoyen Huvə, mhavən-vən min, tamə yakhavən ikin kirik yermamə pisin kirik ruavən ta ikin mamor wok, misəgkiar ausit tuk wok kape yermamə pisin kirik. ¹⁷ Mərig Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Tukmə yermamə kirik rəgkiar ausit, pəh tukrəgkiar ausit əmə mə in rirkun Kughen Yermaru.” (Jer 9:24)

¹⁸ Yakaməgkiar məkneikin meinai kipəh nisaiyen yermamə yame ravəhsi-haktə atuk in, mərig kamsiai əmə yermamə yame Kughen Yermaru ravəhsi-haktə.^z

Pol mine aposol eikuə minə

11 ¹ Seighaan kin yo pəh yakəgnəgin kəskəh yo tuk wok kafak; tukni pakw mə nəgkiarinen ror məknakin rahas. Mərig kimie nakwəseighan ta kin yhajoun eikuə minə mə tuksəgnəgin atuk əriə.

² Yakamarha huvə tuk əmiə, mipəh neighanien kin yermamə kirik mə

^y 10:13 Rom 12:3 ^z 10:18 1 Kor 4:4

tukrivi-ta əmiə tuk yo, mə takhauə narmamə kape Kughen əmə, rəri-pən nərigien kape Kughen. Yo rimimiə, kini kimiə naksəmhen kin piakəskəh kirik yame rirkun əmə kafan hanə yerman, yame in e Yesu Kristo. Kini yakamarha huvə tuk kafak piakəskəh yame yimneighan kin mə tukrivən məri-pən yerman a.^a ³Mərig yakamgin mə naksəmhen kin pian a Iv yame Setan rimneikuə iran ye nəgkiarien heikən.^b Yakamgin mə yermamə kirik tukrivi-pən nərigien kapəmiə rivən ikin pisin, kini naksəpəh kapəmiə norkeikeien yame ramvən tuk Kristo, yame ratuatuk huvə.^c ⁴Yakaməgkiar məkneikin meinai nipig yermamə kirik ramuə tuk əmiə mamni-ərhav Yesu kirik yame ror pisin ye Yesu yame yakwəni-ərhav ta, uə nipig kimiə nakhavəh nanmin kirik yame ror pisin ye Nanmin yame nakwənhavəh ta, uə naksərig nəvsaoyen kirik yame ror pisin ye Nəvsaoyen Huvə yame nakwəsərig ta, mərig kimiə nakamhakwasig əmə kin.^d ⁵Aposol minə a kimiə nakamhani mhamə iriə “aposol huvə minə tiksın,” mərig ye kafak nərigien, yakpəh nəmien mə iriə khahuvə rapita yo.^e ⁶Kipəh nhajoun-pakwien yo kin norien kape nivəhsi-ərhavyen nəgkiarien, mərig yakirkun huvə niprai Nəvsaoyen Huvə. Yimishajoun əmiə kin nəvsaoyen huvə ye norien minə fam, nipig ripsaah.^f

⁷?Rhawor e narmamə a kamhani hah yo ye nikarin kape nivəhyen mane? Nipig yimini-ərhav Nəvsaoyen Huvə kape Kughen tuk əmiə, yimipəh norien mə taksərok yo kin nar kirik. Yo atuk əmə yimivəhsi-əhu yo tuk nivəhsi-haktəyen əmiə.^g ⁸Nipig yimnor wok kitawə-m kimiə, niməhuak minə ikin pisin pisin minə kimisərok yo, rəmhen əmə kin yame yimnawə kin nar kirik tuk əriə, mə jakasitu irəmiə kin. ⁹Kini nipig kitawə kimnamhavən, kini kafak nar kirik rirkək. Yimipəh naiyohyen nasituyen tuk yermamə kirik, meinai piautawə yamə mine kimnhasi-pən Masedonia kimnhavəhsi-pə narimnar yame yimnəkwəkwə kin. Ror pən, yimipəh naiyohyen əmiə kin nar kirik, mipəh narkutien kimi əmiə tuk narha-huvəyen tuk yo. Norien minə a yakamor ye nipig m-fam.^h ¹⁰Tukmə ror yakamausit tuk norien kafak, mərig yermamə kirik apa Akaea to ripəh niniyen mə yakameikuə. Nəgkiarien yame yakamni raməfrakis rəmhen əmə kin nəgkiarien yame Yesu Kristo ramni. ¹¹?Mərig rhawor e yimipəh naiyohyen əmiə kin nar kirik? Pəh nien mə yakəməkin əmiə mərəh naiyohyen kin nasituyen tuk əmiə. Nikam. Kughen rirkun mə yakorkeikei pik əmiə.

¹²Narmamə tiksın kimnasəmir kimiə miriə misorkeikei mə tukhauə misəmhen kin əmawə, mə tukharkun nisəgnəgin-atukien əriə tuk wok kapəriə. Mərig kimawə yakhapəh hanə nisaiyohyen kin nasituyen kirik

^a 11:2 Efes 5:26-27 ^b 11:3 Əm-ru stori kape Iv ye Jen 3. ^c 11:3 Jen 3:4,13

^d 11:4 Gal 1:8-9 ^e 11:5 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11 ^f 11:6 1 Kor 2:1,13 ^g 11:7 1 Kor 9:18

^h 11:8-9 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16

mə iriə tukseinein niniyen mə iriə kisəmhen kin əmawə. ¹³Narmamə yamə mine kasor məknakin, iriə aposol eikuə minə, kini kaseikuə ye narmamə ye wok kapəriə, mamhasigovin əmə wok kape aposol əfrakis minə kape Kristo. ¹⁴Mərig kitawə to khapəh nisakurien tukun, meinai Setan min, in ramsigovin əmə agelo kape Kughen.ⁱ ¹⁵Kini kitawə to khapəh nisakurien nipig yorwok minə kape Setan kasor norien yamə mine ratuatuk mə narmamə rikiriə tukrəsik mə iriə yorwok minə kape Kughen. Mərig tuk Nipig Kwasig, iriə tukhavəh nərokien rəri-pən norien minə kapəriə.

**Pol raməvsao kin nipig əutən yamə mine
kimnhauə ye nimraghien kafan**

¹⁶Yakamsim atuk min. Mərig takhapəh nhaniyen mhata mə yakamsim atuk meinai yakamarmər. Mərig tukmə rikimiə raməsik məknakin, seighaan kin yo pəh yakor norien minə tiksın kape yarmər, maməgnəgin kəskəh atuk yo. ¹⁷Nəgkiarien e kafak pəh nien mə nəgkiarien kirik yame Yesu Yermaru rimivəhsi-pə kimi yo mə jakni. Ye nəgkiarien kafak yakaməgkiar rəmhen kin yətəwao kirik. ¹⁸Narmamə khapsaah kasəgkiar ausit tuk norien kape tokrei tanə, ror pən, yo min, jakəgkiar ausit kəskəh. ¹⁹[Kini yakirkun mə rikmiə ragien tuk nivəhyen kafak nəgkiarien] meinai kimiə yamə mine nakhamə ta mə nakwənharkun nar rikmiə ragien tuk nivəhyen nəgkiarien kape narmamə yamə mine kasətəwao. ²⁰?Rhawor e nakseighan kin narmamə apnapig kamhavəhsi-haktə atuk əriə, masərik mitə əmiə, masərip nikatərgimiə, maseikuə irəmiə, mamhapik kapəmiə narimnar? ²¹Mərig norien kafak ripəh nəutənien mə to yakor əutən-pre kimi əmiə məkneikin. ?Mərig kimiə nakhamə ta mə yaknauris meinai yimnapəh nor-əutən-preyen məknakin kimi əmiə uə? Nikam, yakpəh naurisien tukun.

Naha nhagin yame narmamə tuksəgkiar ausit tukun, yo min jakəgkiar ausit tukun, nar apnapig rikimiə tukraməsik mə nəgkiarien e kafak rətəwao. ²²?Rhawor? ?Iriə kasəgkiar ausit mhamə iriə kharkun nisəgkiarien ye nəgkiarien Hibru uə? Yo min. ?Iriə kasəgkiar ausit mhani mhamə iriə nəmə Isrel uə? Yo min. ?Iriə kasəgkiar ausit mhani mhamə iriə kwənərəus kape Ebrahim uə? Yo min.^j ²³?Iriə kasəgkiar ausit mhamə iriə yorwok minə kape Kristo uə? Yo min, mərig yakapita əriə. !Kəsi! Yakaməgkiar ausit rəmhen kin yame yemətəwao ramausit. Yimnor pik wok rapita əriə, kini kivəhsi-pən yo ye kalabus nipig ripsaah rapita əriə. Kimnərkis-ərkis yo rapita əriə. Nipig ripsaah, ipakə yakmhə.^k ²⁴Nipig

ⁱ 11:14 Gris ramni mə Setan ramsigovin agelo kape nikhakien. Nipran ramni mə in rameikuə mamni mə in ravəh nəgkiarien kirik kape Kughen. ^j 11:21-22 Fil 3:5

^k 11:23 Wok 16:23

minə fam iriə fam faef, nəmehuə kape Isrel kimisərkis-ərkis yo m-toti naen ye nipig kirikianə.¹ ²⁵ Kimnərkis-ərkis yo kin kwənkirkir m-kisisər. Nipig kirik, kisəsik yo kin kapier apig. Yimavən ye rao m-kisisər, kini rao rəmnim, kini nipig kirik, yimneai ye ikəmnim ye tame tahik kape nipig piəpiə kirik, yenpig-enpig mine yenpig.^m ²⁶ Nipig m-fam yakaməwhan nihuk tuk norien wok kafak. Kini ipakə yapiwən ehuə ramrəh yo yakamhə. Kini yakamarə imei yəkrəh minə, ikin resrə ikin. Mamarə imei nəmə imak ikin, ikin resrə ikin. Mamarə imei nəmə tanə pisin pisin minə, ikin resrə ikin. Mamarə ye taon ehuə minə, ikin resrə ikin, mamarə ikin ruhiko ikin, ikin resrə ikin, mamarə apa ye tahik, ikin resrə ikin, mamarə kimawə piautawə eikuə minə, ikin resrə ikin.ⁿ ²⁷ Yimnor pik wok, kini nipig ripsaah yakpəh napirien yenpig. Nipig tiksın, nikumhə raməs yo; kini yakaməkwaqwə; nipig ripsaah, nak nəviginien ramrirkək. Nipig ripsaah yakamokiei-okiei, kini kafak neipən kape nokieiyeın rirkək. ²⁸ Mine narimnar tiksın yame yakamətərig pik tukun, in e yakamətərig pik tuk niməhuak minə fam. ²⁹ Tukmə yermamə kirik, kafan nhatətəyen ripəh niskaiyeın, rikik raməpou. Kini tukmə kamor yermamə kirik ror təvhagə has, rikik rəmhə tukun.

³⁰ Tukmə yakaməgkiar ausit, yakaməgkiar ausit əmə tuk narimnar yame ramhajoun mə kafak nəsaninien rirkək. ³¹ Kini Kughen e in e rim Yesu Yermaru, yame kaməgnəgin In ye nipig mifam, In rirkun mə yo yakpəh neikuəyen. ³² Apa Damaskes, gavman kirik kape King Aretas rimnher-pən kin kafan mobael minə mə tuksarha tuk kwəruə kape taon mə tukasarha kin yo, misəm yo, mhavəh-si pən yo ye kalabus. ³³ Mərig kivai-pən yo ye nitip ehuə kirik, kiruk-pən nəərəus iran, kivi reiwayu ye nikar kəupə yerkwənu a, kini yimnap ta kin gavman a.^o

Pol raməmrərhav

12 ¹ Jakaməkeikei maməgkiar ausit, nar apnapig mə nəgkiar- ausitien ripəh nasituyen ye nar kirik; mərig jakaməkeikei mamni nəmrərhavyen tiksın mine nəgkiarien vi yamə mine yakaməm Yesu Yermaru ravəhsi-pə kimi yo. ² Yo yermamə kirik^p yame yakamhatətə ye Kristo. Kughen rīvəh-ta yo muavən ye rao ye neai^q, newk fotin ruauə ta muavən. Yakeinein mə nīprak ruavən uə nanmik əmə. Kughen əmə rirkun. ³ Kini mamni min mə yakeinein mə nīprak ruavən uə nanmik əmə, mərig yakirkun mə ⁴ Kughen rīvəh yo muavən apa iman. Kini yo

¹ 11:24 Dut 25:3 ^m 11:25 Wok 16:22; 14:19 ⁿ 11:26 Wok 9:23; 14:5

^o 11:32-33 Wok 9:23-25 ^p 12:2 Pol ripəh niniyeın mə in atuk rimməm nəmrərhavyen e. Ramni isok, mamni yermamə pisin. Mərig nipig kasəvhuekin pəpiə chapter 12, kitawə kharkun mə in raməgkiar mamni atuk in. ^q 12:2 Gris ramni, “heaven namba tri” rəmhen kin heven yame yerpig pik. Nīpran ramni mə imei Kughen.

yimnərig nəgkiarien erkwaig tiksın, yame narmamə kape tokrei tanə kiseinein niniyen. ⁵Yakirkun nəgkiar-ausitien tuk naha nhagin yame Kughen ramor əpu kimi yo, mərig to yakpəh nəgkiar-ausitien tuk nar yame yo atuk yakamor. Yakaməgkiar ausit əmə tuk naha nhagin yame ramhajoun mə yo, kafak nəsaninien rəkəskəh. ⁶Mərig tukmə yakmə jakaməgkiar ausit, ripəh norien mə yo yarmər, meinai nəgkiarien yame jakəgkiar ausit tukun in raməfrakis. Mərig to yakpəh nəgkiar-ausitien məkneikin, tamə narmamə khavəhsi-haktə pik yo rapita ikin tukvəhsi-haktə yo ikin. Yakorkeikei mə narmamə tuksəkir əmhen yo ye nəgkiarien kafak mine norien minə kafak.

Nəsaninien kape Kughen rirkun nivəh-miraghien ətawə

⁷Kughen ripəh norkeikeiyein mə jakausit tuk nəgkiarien vi yamə mine In rimnor əpu kimi yo, kini nəgkiarien minə a khahuvə misapita. Ror pən, In rimnher-pə kin nəm həyen ye nimraghien kafak rəmhen kin nirhi nimirh ramhai yo kape nipig mifam. Nəm həyen a in rəmhen kin yəgkiar kirik kape Setan yame ramor nəm həyen ye niprak, ramor yo yakpəh nausitien.[†] ⁸Yimnəkeikei kimi Yesu Yermaru m-kisisər mə tukrirəhsi-ta nəm həyen a tuk yo. ⁹Mərig In ramni-pə tuk yo mimə, “Nikam. Kafak nihuvəyen ehuə rirkun nivəh-miraghien ik; meinai nipig e in a kafak nəsaninien rimirkək, in en swatuk kape nəsaninien kafak raurə iram nakamskai.” Ror pən, rikik ramagien pik yakaməgkiar ausit mamni mə kafak nəsaninien rikək; mərig nəsaninien kape Kristo ramarə ye nimraghien kafak.[‡] ¹⁰Tuk nar a, rikik ragien nipig kafak nəsaninien rirkək, kini rikik ramagien nipig kamni hah yo, kini rikik ramagien tuk nipig əutən minə, kini rikik ragien nipig kamor nahasien kimi yo, kini rikik ragien nipig yakamərig nəm həyen. Rikik ragien tuk narimnar minə a meinai yakamor nəkwai Kristo. Kini tukmə kafak nəsaninien rirkək, nipig a in a, kafak nəsaninien rimaue.

Pol raməgkiar skai kimi nəməhuak minə apa Korin

¹¹Yakaməgkiar ausit tuk kafak norien, raməri-pən norien kape yarmər. Mərig kimie nimnəpəh nhavəh-si haktəyen yo aikin ratuatuk mə tukvəh-si haktə yo ikin. Ror pən, jakaməkeikei mamor. Mərig pəh nien mə nəmə mine nakamhani mə irie “aposol huvə minə tiksın” kisapita yo, nar apnapig mə yo yermamə apnapig əmə.[†] ¹²Nipig yimnamarə kitawə-m kimie, mamor narimnar mamripin yame ramhajoun mə yo aposol əfrakis kirik. Yimnor nimtətien minə, mine nar ehuə yamə mine ramor nakurien kimi narmamə, mine nar apsipis minə ye nimirimie.[‡] ¹³?Rhawor? ?Kimie nakhamə ta mə norien yame yakamor ye nīməhuak minə tiksın rapita

[†] 12:7 Job 2:6 [‡] 12:9 Fil 4:11-13 [†] 12:11 2 Kor 11:5 [‡] 12:12 Rom 15:19

nar yame yimnor irəmiə uə? Nikam. Nar kirikianə əmə yakpəh norien irəmiə - in e yakpəh naiyohyen nasituyen kin mane. ?Nakhamə ta mə nar e ratuatuk uə rapəh natuatukien?ʷ

¹⁴Taktəkun ai, nīpig yame ror kisisər kin, najakurə mivaag-pre kin əmiə. Kini jakpəh naiyoh-preyen kin mane kirik kimi əmiə, meinai pəh nien mə yakorkeikei kapəmiə nautə; mərig yakorkeikei əmə əmiə. Rəmhen kin yame pəh nien mə wok kape kwajikovə minə tuk narha-huvəyen tuk tatə mine mamə, mərig wok kape tatə mine mamə kwarha huvə tuk kwajikovə.^ʷ ¹⁵Ror pən, tukmə yakoriah fam narimnar kafak tuk nasituyen irəmiə, rikik ragien əmə. Kini nar apnapig tukmə yakoriah kafak nīmraghien tuk nasituyen irəmiə, rikik tukragien. Kafak norkeikeiyen tuk əmiə in rehuə, mərig kapəmiə tuk yo rikəskəh əmə. !In e ripəh natuatukien! ¹⁶Pəh khani mhamə yimipəh naiyoh-preyen kin mane kirik kimi əmiə. Mərig kimiə tiksın nakamhani mhamə yaknor nar iko mivəh kapəmiə tiksın narimnar. ¹⁷?Rhawor? ?Nakhamə ta mə yimnher-pre kin narmamə tiksın kafak mə tuksor nar iko tuk nivəhyen kapəmiə narimnar uə? Nikam. ¹⁸Yimnəkeikei kimi Taetas mə tukrurə tuk əmiə, mher-pre kin piautawə kirik iriu min. ?Mərig Taetas rimnor nar iko mivəh kapəmiə narimnar uə? Nikam. Nakharkun mə kapəmru nətərigien kirikianə əmə, kini yakawor norien kirikianə əmə.^x

¹⁹Pəh nien mə yakamni nəgkiarien minə e tuk nətapigien kin nəgkiarien kape narmamə yamə mine kamhani hah əmawə. Mərig ye nīmri Kughen, yakamni əmə nəgkiarien yame Kristo rorkeikei. Kini yo minə tiksın, norien m-fam yame yakasor, yakasor mə kimiə takhaskai. ²⁰Yakamher-pre kin nəkwəkwə e meinai yakpəh norkeikeiyen mə tamə yakurə məm əmiə mə nakasor narimnar yame ripəh nəmhenien, kini jakaməkeikei mægkiar skai-pre tuk əmiə mor rikimiə rəpəu tukun. Kini kimiə takhapəh nisorkeikeiyen. Yakpəh norkeikeiyen mə jakəm nakasotgoh kimi əmiə minə, masetət əmiə minə, niemhaa ramhai əmiə, mamhani nīkar narmamə, misausit, masor apnapig nar. ²¹Yakpəh norkeikeiyen mə nīpig jakurə, kafak Kughen tukror yauris yo, rikik rəmha, yakasək, meinai kimiə tiksın nakwəsor təvhagə has, masor apnapig nar, mamhakir apis-apis əmiə minə, mhapəh hanə nisararien ye nətərigien kapəmiə.^y

Pol ramor kwirig kimi əriə

13 ¹In e nīpig yame ror kisisər kin yame jakurə məm əmiə. Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Tukmə yermamə kiraru uə kisisər kirhini nəgkiarien kirikianə, pəh narmamə tukharkun mə

ʷ 12:13 2 Kor 11:9 ʷ 12:14 1 Kor 4:15 x 12:18 2 Kor 8:6,16-18 y 12:21 2 Kor 13:2

nægkiarien kapərisir raməfrakis.” (Dut 19:15)^z ^a 2 Nipig yimnaurə tuk əmiə, ye nipig yame ror kiraru kin, yimini-ərhav pre ta nægkiarien kape nisigien narmamə yamə mine kasor təvhagə has mine əmiə m-fam, mə taksəpəh təvhagə hah. Kini yakaməmir isok mamni-pre min. Nipig jakurə min, jakvəhsi-pən narpinien kimi narmamə yamə mine khapəh nisəpəhyen norien has minə. ³ Kimiə nakhamə təksəkir əmhen mə nægkiarien kafak in nægkiarien kape Kristo uə nikam. Kini yo jakəgkiar rəmhen kin aposol kirik kafan. Norien kafan ripəh nimarien tuk əmiə, mərig norien kafan riskai tuk əmiə. ⁴ Nəfrakisien, nipig kimiruk haktə In ye nai kamarkwao kin, kafan nəsaninien rirkək. Mərig taktəkun ai In ramragh ye nəsaninien kape Kughen. Kini kimawə min yamə mine yakasofugin-pən iran, nəsaninien kapəməwə rirkək. Mərig kimawə yaksor wok kitawə-m kimiə ye nəsaninien kape Kughen.^b

⁵ Kimiə atuk, taksəkir nimraghien kapəmiə mə nhatətəyen kapəmiə in raməfrakis uə nikam. Kimiə atuk, taksəm huvə kapəmiə norien. ?Nakharkun uə nikam mə Yesu Kristo ramarə ye nimraghien kapəmiə? !Mərig tukmə kapəmiə nimraghien ripəh nəri-pənien norien kape nhatətəyen, ramhajoun mə Kristo rirkək ye nimraghien kapəmiə!^c ⁶ Kini yakirkun mə kimiə takpisəm mə kimawə narmamə əfrakis minə kape Kughen. ⁷ Kini taktəkun ai, yaksəhuak tuk əmiə mə takhapəh nisorien nar has minə. Mərig ripəh norien mə yakasəhuak məknakin mə tukramhajoun mə kapəməwə wok in rhuvə matuatuk. Mərig yakasəhuak məknakin meinai yaksorkeikei mə taksor norien yame ratuatuk, nar apnapig mə narmamə kamhani mə wok kapəməwə ripəh nəmhenien. ⁸ Tukmə nakhapəh nisorien təvhagə hah, to yakhapəh nisəgkiar-skai-preyen kimi əmiə, meinai yakseinein nisorien nar kirik yame ramətapig kin nægkiarien əfrakis kape Kughen, mərig yakharkun nisor-əməyen nar yame ravəhsi-haktə nægkiarien əfrakis kape Kughen. ⁹ Kini tukmə nakasor əmə narimnar yame ratuatuk, kini nar kirik rirkək yame jaksəgkiar-skai-pre tukun kimi əmiə, kini rikimawə tukramagien əmə. Kini yakasəhuak tuk əmiə mə norien kapəmiə tukratuatuk huvə. ¹⁰ Ror pən, yakamarə isok pakw tuk əmiə, mərig yakamher-pre kin nægkiarien minə e mivəhsi-haktə nərigien kapəmiə, mərig yakpəh norkeikeiyen mə nipig jakurə jakaməkeikei maməgkiar-skai-pre kimi əmiə. Neihuəyen yame Kughen rimivəh-si pə kimi yo, kape nivəh-sihaktəyen əmiə; pəh nien mə kape nivəhsi-əhuyen əmiə.^d

^z 13:1 Nægkiarien e raməmir ye Dut 19:15. Nipran e ramni mə nəkwəkwə kiraru uə kisisir yamə mine Pol rimirai ramvən kimi niməhuak apa Korin, kapəriə nægkiarien kirikianə əmə, ror pən, kasəfrakis. ^a 13:1 Mat 18:16; 1 Tim 5:19 ^b 13:4 Fil 2:7-8
^c 13:5 1 Kor 11:28 ^d 13:10 2 Kor 10:8

Pol rimnor infamien ye nəkwəkwə kafan

¹¹ Piak minə mine nowinik minə. Nəgkiarien kafak ror infamien ikin e. Sarkut tuk norien yamə mine kisatuatuk. Sətərig kin nəgkiarien kafak. Kapəmiə nətərigien tukror əmə kirikianə. Sarə ye nəmərinuyen. Kini Kughen e yame rorkeikei pik narmamə, mivəhsi-pre nəmərinuyen, In tukraməmir yerkimia.

¹² Sokrən huvə irəmiə minə^e rəmhen kin yame kimia kirikianə ye Yesu Kristo. ¹³ Narmamə m-fam kape Kughen kamhani rhuvə pre tuk əmia.

¹⁴ Pəh Yesu Kristo Yermaru kapətawə tukrautə-pre kin kafan nivhuəyen kimi əmia m-fam. Kini pəh Kughen tukrivəh-si pre kafan norkeikeiyen kimi əmia m-fam. Kini pəh Nanmin kape Kughen tukror rikimia fam tukror kirikianə.

^e **13:12** *Gris ramni mə* “Nipig naksofugin əmia minə, taksor ‘holy kiss’ irəmiə minə.” ‘Holy Kiss’ ror nimtətien mə kasofugin pən ye Yesu masorkeikei əriə minə.